

LL

Rvt. D. Llorens Lliteras Pvr.
Seminari Palma

DECENARI CATOLIC MALLORQUI

Any XIV Múm. 493
ARTA 20 de Abril de 1930

DEU I PATRIA

PREUS

Artà i comarca, un any 4 ptes.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

EVANGELIARI

DIUMENGE DE PASQUA

En aquell temps: Maria Magdalena i Maria de Jaume i Salomé compraren aromes, per anar a ungir a Jesus. I de bon matí al primer dia de la setmana, arriben al sepulcre, sortit ja el sol. I es deien entre si: «Qui ens remourà la llosa de la boca del sepulcre?» I fixant la mirada, vege- ren remoguda la llosa. Era per cert molt gran. I entretant dins el se- pulcre, vege- ren un jove assegut a la banda dreta, cobert d'una vesti- dura blanca, i en foren espantades. Mes ell els diu: «No tengueu por: cercau a Jesús de Nazaret; crucificat: ha ressucitat, no es aquí; mirau al lloc on el posaren. Mes anau, digau als seus deixebles i a Pere, que vos precedeix a la Galilea; allà el veureu tal com va dir-vos».

MARC. 16, 17.

D'ARQUEOLOGIA BALEAR

Continuació.

Altres monuments també típics de Menorca són les «Navetes», edificis sepulcralers de proporcions més reduïdes que els talayots i aïllats de tota altra construcció, edificis arquitectò- nics els més bells que'ns ha deixat aquesta cultura. La dels Tudons a Ciutadella és l'exemplar més notable i ben conservat. Consten d'un corredor d'entrada i d'una cambra allargada presentant la seua planta, semblança amb la de les coves artificials de prin- cipis de l'etat del bronze. El seu as- pecte exterior es un poc piramidal.

Construccions d'aquesta etat que es troben a les dues illes son també les coves megalítiques destinades a enteiraments d'incineració i cavades al subsol dels poblats, i cobertes per lloses sostingudes per columnes de pedres com en les habitacions dels ta- layots.

Quant al material recullit en totes aquestes estacions, es nota una major riquesa que en el del període an- terior. La ceràmica sempre feta a mà, sofreix grans transformacions, si bé es deixa translluir la seua evolució de l'anterior cultura, la tècnica és molt més perfecta, la terra millor cuita, trobant-se urnes de dimensions gran-

dioses destinades a guardar les cen- dres, acusant la plena etat del bronze. Els objectes de bronze, consisteixen en destrals desde el tipus més rud- mentari de formes planes, fins a les tubulars de l'avençada etat, espases de fulla aplanada amb nervi central i puny macís, puntes de llança, escar- pres, collars, braceroles, etc. Un gran punyal de ferro de forma triangular amb espiga, pot ésser contemporani d'aquests objectes.

Aqueixa cultura ofereix molts de paral·lels amb la dels «Nuraghes» a Cerdenya; el seu gran desenvolupament pot explicar-se a les nostres illes (en les quals no hi ha jaciments minerals) a causa de les relacions comercials amb aquella gran illa, relacions que ens portarien influències d'Itàlia i de l'Egeu. Podem considerar a Mallorca i Menorca com una escala intermitja en el comerç dels metalls entre l'Occi- dent i l'Orient, això per altre banda confirmant-ho la abundància i qualitat dels bronzes trobats.

Els restes de poblats que avui es conserven a Mallorca són encara nombrosos; citem en primer lloc el de «Capocorp Vell» a Lluchmajor, exca- vat per el Servei de l'Institut d'Estudis Catalans el qual va fer excavacions a restes d'altres com son «Es Predegar»

i «Son Julià a Lluchmajor, «Es Velar» a Samselles, «Els Antigors» a Santa- nyí. Molts en queden per excavar: «Sà Gruta» i «S'Hospitalet» a Mana- cor, el de Sineu etc., i el no menys no- table de les «Païsses» a Artà. A Men- orca on la majoria estàn sense exca- var, consignem el de «Son Carlà», «Torre d'en Galmés», «S'Hostal» i «Santa Rosa» a Ciutadella. «Talatí de dall» i «Trapucó» a Mahó; i «Torrat- ba d'en Sort» a Alayor.

En els períodes corresponents a l'Estat del Ferro, quant a altres país- sos de l'Europa tenen lloc els grans moviments de pobles portadors de no- ves cultures, a Mallorca i Menorca, sembla que l'antiga dels «talayots» se- gueix, sense rebre influències exte- riors notables, en plena decadència. Els poblats perderen la seua impor- tancia al ésser abandonats en part pels moradors que passaven a nodrir els exercits mercenaris d'aquella èpo- ca, principalment els dels cartagine- sos, que aleshores dominaven la navi- gació mediterrània.

Es a aquest temps el més oscur per a la sistematització de la Prehistòria a les dues illes, essent necesari arribar al segle IV a. d. J. C. per a trobar una nova cultura, forta, origi- nal, mescla de les antigues amb nous elements i representada sobretot per coves d'enteiraments datables desde aquell segle en avant.

Aitals coves eren obertes en els es- padats de vora de la mar i també a les muntanyes del interior, on la pedra era més fluixa, permetent el treball sense gran esforç; son molt típiques les columnes deixades al excavar la cova per sostenir la bòveda la qual s' es ensorrada en moltes d'elles a causa del foc de les incineracions. Aquestes, en les coves conservades intactes, es troben sota un enllosat de pedres mai tallades, formant un gruix de cendres i ossos calcinats que en alguns casos alcança més de mig metre, mesclat sense cap ordre amb un mobiliari molt variat.

Aquest mobiliari està constituït en quant a ceràmica per grans vassos que guardaven les cendres i petits vassos especials dels rites funeraris; i en quant a metalls, discs de bronze llisos i repujats, varilles, campanetes,

braceroles i anells del mateix metal, i ocells i bouets de bronze i de ferro per coronar un pal o estandart; de ferro també hi ha espases, ganivets i altres objectes per ús domèstic i d'ornament com són les braceroles de filferro amb espiral i collars en els quals anaven engarsades les perles de vidre esmaltades, cartagineses que surten en molta abundància; ultra plaques de plom amb bells repujats geomètrics que també devien servir per ornament.

Juntament amb la ceràmica de fabricació indígena es troba ceràmica d'importació, romana, cartaginesa i fins i tot l'ibèrica de la costa valenciana, que han servit per fixar les dades d'aquestes coves; un nombre considerable d'elles («Cova Monja» a Biniali, «Son Cresta», «Son Julià», «Son Taixaquet» a Lluchmajor, «Es Morro» a Manacor) han estat objecte de excavacions pel ja citat Servei de l'Institut d'Estudis Catalans i classifiades com «Coves romanes d'enterraments».

Amb posterioritat, el Museu Regional d'Artà, va fer investigacions en algunes coves d'aquest tipus («Sa Cova» a Artà, «Es Morro» a Manacor, «Son Bauzà» a Palma; l'estudi de les dues primeres inèdit) on la tècnica seguida per les incineracions i el mobiliari funerari recollit són idèntics als citats, però calguent remarcar l'absència de ceràmiques d'importació, sobretot de romana, així com la troballa a «Son Bauzà» d'un punyal o espasa curta d'anenes tot de ferro, primer exemplar del que tenim notícies a Balears (1), el qual ens fa pensar en la possibilitat d'influències cèltiques. Aqueixa cultura indígena de les coves no tendria altres relacions amb la romana que les derivades de la natural coexistència als primers temps de la conquesta de l'illa pels romans.

A Menorca també són abundants les coves d'aquesta cultura; les més importants són: «Cales Coves» a St. Climent, les de «Adaya» a Mercadal i «La Mola» a Alayor.

LI. AMORÓS

(Seguirà)

(1) En el Museu de Manacor hem tingut ocasió de recentment el puny i les antenes curvades de bronze, i un tros de la basse de la fulla de ferro d'un punyal o espasa curta de tipus hallstàtic. No consta la seua procedència.

CROQUIS ARTANENC S

PER
FELIX
Ja estan a la venda.

Primavera

Olor volandera
nós porta l'embat;
gentil i fanera
ja la primavera
l'illa ha encatifat.

Es tot una flor
d'intensa finura
el vall i planura
blanca i color d'or
mesclat amb verdura.

Els verts sementers
un inmens jardí
i els arbres fruiters
bellíssims pitxers
d'un altar Diví.

L'onesta valzla
parla de tornar
que hi fa bon estar
dins la terra mia.

Qui li va contar?

Que en l'illa daurada
el cel és més blau
que una torrentada
de claror i cau
que dona posada
amb amor i pau.

El dolç rossinyol
el tenor salvatge
son pelegrinatge
fà de sol a sol
cantant pel boscatge.

De la primavera
la vida ha sentit,
l'olor de cirera
el té embadalit.

Giscant l'auzellada
du busques al niu
per tenir surada
la jove llocada
en venir l'estiu.

Espigues novelles
apunten al blat;
millars de roselles
sedoses i belles
n'engronxa l'embat.

Un feix n'hem cullit
de flors per Maria;
finament guarnit
l'altaret petit
el cor extassia.

Tranquil per l'espai
l'oratge descansa
de fer tant d'estrall.
La mar en bonança
pareix un mirall.

I abans turbulent
movia renou
quan caia el torrent,
avui transparent

sembla que no's mou.

Natura xalesta
d'un somni ha despert.
La fauna i floresta
en celebren festa
donant un concert.

L'adornen clavells,
llasamins i roses,
i els lliris més bells,
i li canten gloses
els esbarts d'ocells.

CLARA

Principis d'educació civica

¿Pot subsistir una societat sense autoritat?

—No. Ni existeix sense un fi o motiu que ajunti els membres, ni pot subsistir cap societat sense que hi hagi qui governi.

¿Com s'explica això?

—Es que no basta l'acord sobre el fi, cal l'acord sobre els medis, i com que es impossible la conformitat espontànea de tots els individus a cada moment sobre tots i cada un dels medis, hi ha de haver un poder que s'imposi als individus.

¿Quin exemple contundent hi ha que prova la veritat de lo que deis?

—El que fins els anarquistes, que diuen negar el govern, tenen programa, això és: fi comú, i cabdills que arrosseguen els prosèlits, això és: autoritat, de manera que afirmen de fet ço que neguen de paraula.

¿Aixís, doncs, no se pot negar l'autoritat?

—No, perquè és natural, a tota societat humana.

¿D'on ve l'autoritat?

—De Déu, com la naturalesa humana, perquè la necessitat que té l'home d'autoritat neix de la limitació de la nostra naturalesa.

¿Quin fet prova l'origen diví de l'autoritat?

—El fet que l'autoritat sigui anterior a l'home, perquè l'infant ja se troba sota l'autoritat del pare.

¿Quina es la missió de l'autoritat?

—Establir la llei, exigir i sancionar el seu compliment.

¿Que cosa es llei?

—Una ordenació de la raó per el bé comú, dictada per aquell o aquells que cuiden de la comunitat.

¿Quina es la llei fonamental immediata dels homos?

—La llei natural dictada per la raó en la consciència de cadascú.

¿De que deriva la llei natural?

—De la llei eterna que governa l'ordre universal de les coses, anterior i superior a l'home.

¿Es la llei natural suficient per el

govern dels homos?

—No. Son necessàries lleis concretes i precises, dites lleis positives.

¿Quines són aquestes lleis positives?

—La llei divina revelada, que pertany a la Relligió, i les lleis humanes posades pels homos per a fixar la llei natural, i suplir-la quant convé.

R. RUCABADO

DE SON SERVERA

Necrològiques.—Després de greu malaltia, suportada amb vera resignació cristiana, morí ahir, dia 15, rodetjada dels seus familiars, la virtuosa Senyora D.ª Isabel Nebot Lliteras, esposa del metge D. Miquel Servera.

Les seves dots d'extremada bondat i tracto afable le feren digne d'apreci general entre aquest vecindari.

Sufrí més enrera una altre malaltia que posà la seva vida molt en perill; vegé mes tart mori amb l'anàgnora pròpia de tota bona mare, la seva filla Maria joveneta d'uns catorze anys.

L'acompanyada i funerals han estat molt concorreguts.

Al Meige Sr. Servera i als seus fills D. Miquel, Farmaceutic d'aquesta vila, D. Pere, estudiant de Medicina i D.ª Bàrbara; lo mateix que als germans de la difunta D. Juan i D. Antoni propietaris, i D.ª Catalina Nebot; germa politic D. Miquel Nebot, meige de St. Llorens d'es Cardessar i demés familia, el nostre mes sentit condol. (a. C. s.)

—Per assistir als funerals de la seva mare, vingué d'africa el Tinent D. Antoni Servera Barceló a n'aquí repetim la nostra condolencia per tan sensible perdua.

També morí un d'aquets dies, l'amo'n Biel Servera (a) Sopa, de 92 anys.

(a. C. s.)

Corresponsal.

DE CA NOSTRA

—Tal com diguerem en el passat nombre de LLEVANT el divendres dia 11 se va celebrar amb molta solemnitat l'emocionant acte de rebre per primera vegada la Comunió els nins i nines de la nostra vila. Foren en nombre de 108, 55 nines i 53 nins els que fortificaren el seu esperit amb el Cor amorosissim de Jesús.

—Apesar de les fredors sempre molestes, han transcorreguts molt animats els dies sants. Les funcions religioses s'han celebrades amb l'assistencia de les autoritats i molta de gent. La visita als monuments l'han feta molts de feels, especialment dones, ja que els homes en general, no

se poren entretenir en la consideració del gran misteri de la nostra Redenció.

A la processó del Dijous Sant hi contaren prop de 800 llums i se desenrol·là dins l'ordre més complet. El Divendres Sant a causa de la pluja se va haver de suspendre la processó del enterrament.

—Acabat de donar compte en el passat nombre d'aquest desenari d'haver estat viaticat el nostre bon amic i suscriptor de LLEVANT, l'apotecari Sr. Francesc Antic Izaguirre ens sorprengué la noticia de la seua mort. (A. C. S.) Aquesta, fou exemplar com també ho fou la seua vida, de la integritat de la qual, segurament ha rebut ja el millor premi.

Servesqui de consol a la seua familia aquesta consideració i rebí de la nostra part la més sincera condolencia.

Pregam als nostres suscriptors una oració per a l'etern descans de la seua ànima.

—Amb motiu de no haver estat complides les ordres que el bal·le Sr. Juan Oteo havia donat perque els cans de la vila anassin enmortalats, amb molt bon acert, va ordenar una altre crida obligant als propietaris de cans a manar los fermats pels carrers.

Ara no s'en veu cap, i ja era hora, perque, sabut es de tothom les molesties que poren ocasionar aquests animals. Per qualca cosa hi ha una llei de l'Estat que prohibeix vagin alloure pels carrers. Aplaudim sincerament al Sr. Bal·le i li demanam, però que tengui constancia en exigir el respecte a l'autoritat.

D'un altre abús també se n'ha fet eco i ha donat les ordres oportunes perque se correngesqui; i és, el pasturar bestia dins terres d'altri sense el permis escrit del propietari.

No s'ha de perdre de vista que aquestes ordres s'han anat repetint cada any, però, no s'han complides més que vuit dies.

—En la darrera reunió del plé de l'Ajuntament, s'acordà donar nom a's carrers de l'aixamplis que encara no estan batiats i se delegà al Sr. Bal·le perque juntament amb el Secretari resolguessin lo més acertadament possible.

A tal fi i amb un criteri que'ls honora, ens consta que s'han dirigit a persones coneixedores de la nostra historia perque les orientin i proporcionin noms dignes d'esser coneguts i respectats pels artanencs.

Més envant donarem una explicació sobre els noms aceptats i a quins carrers han recaigut.

—Dia 13 fou viaticada i dia 16 va entregar l'ànima a Deu després de

curta malaltia la mestressa Margalida Gelabert (a) Jaumina. (a. C. s.)

Al acte de la acompanyada se va demostrar la simpatia de que gosava la finada.

Per no poder dedicarse al treball corporal a causa d'estar accidentada feia una pila d'anys que se dedicava a l'ensenyament de parvuls per lo qual era popular el nom de, sa mestre Jaumina.

Rebí la seva familia el nostro condol.

—En el Museu Arqueològic Diocesà donà, el dia 15 una notabilissima conferencia el nostre culte colaborador Mo'sen Llorenç Lliteres.

El tema desenrol·lat fou «Conquista d'Artà i B-lpuix». Descrigué el nostre poble, analizà l'origen del nom probablement grec (a Grecia hi ha un poble que du el nom d'Artà). Explicà els episodis desenrol·lats durant el reinat de Jaume I. i l'origen de l'escut dels Moncades. La conferencia fou il·lustrada amb nombroses projeccions.

La nostra enhorabona.

—Se troba molt delicada la Senyora Coloma Massanet viuda de Sureda. desitjam la seva millora.

—Ens enteram amb la natural satisfacció que el dia 25 del corrent al *Ateneo* de Palma tindrà lloc la inauguració d'un curset de Gramàtica Mallorquina (Ortografia, Ortografia i Morfologia) a carreg del nostre compatrici ex-director i fundador de LLEVANT el mestre Andreu Ferrer Ginart, tant conegut dins el mon de les lletres com especialitzat en qüestions lliguistiques i fonoriques.

Les classes se donaràn a les set i mitja del vespre els divendres de cada setmana.

—A Pollensa, on està establert, ha contret matrimoni el nostre bon amic l'apotecari Sr. Antoni Fuster Picó amb la Sra Margalida Rotger Vives. Les disitjam eterna felicitat.

VIDA SPORTIVA

XICLISME

Demà al nostre Velòdrom tindrà lloc, si no hi ha contratemps una excepcional reunió xiclista, consistent amb una carrera a «La Americana» de 3 hores.

S'entusiasme qu'ha despert es grós a dins l'afició del nostre poble i veïns. Per això bastaria l'inscripció del important corredor Claudi Senón per a donar major atractiu al programa de demà. Ademés del ja citat, els noms de Taberner, Noguera, Nicolau, Pou, Flaquer, Bordoy i Femenias, fan del programa de demà, un programa que no pot deixar de presenciar ni el més fret aficionat.

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Prova u le, és deliciosa.

GASSEUSES Y SIFONS

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER

Fàbrica i despaig:

P. DES MARXANDO. Artá

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessa-
ri per satisfer el gust més refinat.

Se serveixen LUNCHS amb
prontitut i perfecció

GRAN COLMADO L'ESPERANÇA

P. DEL MARXANDO 3.-: ARTA

JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Pal-
ma i Capdepera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i segu-
redat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38.
Artá: Palma n.º 3.

Automòvils de llogar

DELS GERMANS

SARD (a) Terres

Tenen servici combinat amb el
Ferrocarril.

Excursions a Ses Ceves, Calarrat-
jada i demés punts de Mallorca a
preus convenguts.

Carré d'En Pitxol n.º 8.
Id Son Servera n.º 29 } ARTA.

Panaderia "VICTORIA"

(ES FORN NOU

de Bartomeu Esteva

Successor de Miquel Roca Castell

A sa botiga hi trobareu sempre:
pan-, panets, galletes, bescuits, ro-
llets, i tota clasa de pasticeria.

Se serveix a domicili.

Netedat, prontitut i economia

C. de Palma 3 bis. ARTA

NAUMAN

MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

Es la fábrica para dichas máquinas
mas grande del continente.

(MARCA ALEMANA)

Depositarío eclxusivo en ARTA

CAN GANANSI

ALMACENES MATONS

- DE -

RAFAEL FELIU BLANES

C. DE JAIME II NÚM 39 A 149

Palma de Mallorca

Sastrefía para Señora y Caballero
Artículos y novedades para vestir
de todas clases.

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM
DE RAÇA, CUNIS, COLOMS,
ALIMENTS ESPECIALS PER
POLLS, I PONEDORES, INCU-
BADORES; ANELLES. PLANS
I CONSULTES.

CONSELL - MALLORCA

AGENCIA DE ARTA A PALMA Y
-- VICEVERSA DE --

ANTONI GILI (a) Comuna

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I
ECONOMIA DE PREUS
ENCARREGS A DOMICILI

DIRECCIO:

Palma -- Banch de S'oli, 24
Artá--Can Comuna Centro

Panaderia Moderna

DE

JUAN MATEMALES

Diàriament elabora: pá, pa-
nets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I
ECONOMIA

Carré del Sol, 2. Artá

Rafel Sastre (a) Vergé

PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòvils

i carretons

reproduccions i retrats

C. de la Sombra-ARTA

FONDA "LAS PALMERAS"

PLASSA MAJOR, 20 i 21 (PALMA)

NOVA DIRECCIÓ

A CARREC D'EN

Juan Bauzá Pou

Servici esmerat i econòmic--
Menú exquisit i abundant--Ha-
bitacions netes i ventilades.

FABRICA DE FIDEUS

i tota classe de pastes alimen-
ticies d'en

NICOLAU CARRIO

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

FONDA

"Las Palmeras"

NOVA DIRECCIÓ: JUAN BAUZÁ POU

PLASSA MAJOR, 20 I 21. PALMA